

Komentar: kako razgovore Pristina-Beograd uciniti delotvornim

Author: [IWPR Balkans](#)

Amerika i Evropska unija moraju odigrati svoju ulogu kako bi se ostvario sadrzajan dijalog Pristine i Beograda sa dobro pripremljenim i sustinskim pitanjima.

Dok Misija Ujedinjenih nacija i Kontakt grupa pripremaju formalni pocetak prvog direktnog dijaloga izmedju Pristine i Beograda posle okoncanja kosovskog konflikta, glavni faktori potencijalnog uspeha nalaze se drugde. Snazno angazovanje Sjedinjenih Drzava i Evropske unije, kao i brizljive pripreme koje moraju obaviti i Srbi i Albanci od sustinske su vaznosti ukoliko se zeli da razgovori uspeju.

Veoma je vazno da Amerikanci i Evropska unija zajedno doprinesu pregovarakom procesu koji sledi posle zvanicnog pocetka razgovora zakazanih za 14. oktobar u Becu. Kljucni trenuci za uspostavljanje mira na Balkanu posledica su neposrednog angazovanja Sjedinjenih Drzava i Evropske unije, kao i kombinovanog uticaja ova dva diva na politickoj sceni.

Do potpisivanja Dejtonskog mirovnog ugovora 1995. godine doslo je zahvaljujuci americkom pritisku, a relativni uspeh pri implementaciji ostvaren je zahvaljujuci udruzenim americko-evropskim naporima. Beogradski sporazum koji je privremeno stabilizovao odnose izmedju Srbije i Crne Gore postignut je pod pritiskom Evropske unije i uz znacajnu americku podrsku. Upravo su zajednicki naponi Evropske unije i Sjedinjenih Drzava okoncali albansku pobunu 2001. godine u Makedoniji.

Kako na Kosovu - tako i u Srbiji, ova formula je bila od sustinske vaznosti. Podrska naporima lokalnih grupa usmerenih na rusenje rezima Slobodana Milosevica predstavljala je posledicu udruzenih americko-evropskih napora. Kicmu protektorata na Kosovu cine upravo Sjedinjene Drzave i Evropska unija, a ne Ujedinjene nacije.

Kontakt grupa je oduvek bila mehanizam koji je trebalo da omoguci Rusima da ostanu u igri, ali i da se onemoguci da vode glavnu rec. Ocekuje se da ce ih angazovanje kroz Kontakt grupu spreciti da uticu na pogorsavanje situacije i ubediti da koriste svoj uticaj (pogotovo na Srbiju) u pravom smeru. Glavni faktor medjunarodnog angazovanja su Sjedinjene Drzave i Evropska unija.

Koja je pozicija Evropske unije i Sjedinjenih Drzava na sastanku u Becu, kao i na razgovorima o tehnickim pitanjima koji ce uslediti? To jos uvek nije sasvim jasno.

Nije rec o njihovom formalnom statusu, vec da li pregovaracke strane osecaju snazan politicki i ekonomski pritisak koji na njih mogu da izvrse Vasington i Brisel.

Ni Beograd ni Pristina ne vide politicku korist koju bi im mogao doneti uspeh pregovora. Svaki srpski i albanski politicar koji se bude isuvise prijateljski odnosio prema drugoj strani zazalice zbog toga po povratku kuci iz Beca.

Mada im je stalo da uspostave dobre odnose sa novim specijalnim predstavnikom generalnog sekretara Ujedinjenih nacija Harijem Holkerijem, ni Pristina ni Beograd ne smatraju administraciju Ujedinjenih nacija na Kosovu, UNMIK, neutralnim posrednikom ili organom koji poseduje politicku moc. Ako se zeli da dijalog uspe, pregovaracke strane se moraju primorati da shvate kako Brisel i Vasington od njih ocekuju ne samo da razgovaraju, vec da u pregovorima postignu konkretne rezultate. Neophodno je da postoji pretnja ozbiljnim posledicama po obe strane u pregovorima ako oni ne uspeju.

Samo politicki i ekonomski pritisak Sjedinjenih Drzava i Evropske unije ne moze, medjutim, garantovati uspeh. Neophodne su brzljive pripreme obeju strana.

Beograd je vec objedinio svoje politicke snage usvajajuci skupstinsku rezoluciju kojom se potvrđuje suverenitet nad Kosovom i angazovao se na kljucnim pripremama za pitanja koja ce se naci na dnevnom redu pregovora u Becu. Beograd se vec upustio u tezak i mucan posao utvrdjivanja cinjenica o nestalim kosovskim Albancima, tragajuci za ostacima zrtava sa Kosova u Srbiji. Takodje ukazuje na udeo Kosova u dugovima prema Svetskoj banci, kao i koliko juzna pokrajina duguje Srbiji u pogledu prihoda iz privatizacionog procesa. Pored toga, Beograd razmatra mogucnosti decentralizacije vlasti na Kosovu i dokumentuje incidente i napade na etnicke Srbe na Kosovu.

Pristina zaostaje u pripremama za pregovore u Becu. Do sada je medjunarodna zajednica obeshrabrivala kosovsku skupstinu u pogledu iznosenja jedinstvenog politickog stava jer bi albanske politicke snage u pokrajini neizostavno proglasile nezavisnost kao konacni cilj. Upravo je zbog toga rizicno za bilo koju od albanskih politickih stranaka da insistira na dijalogu sa Beogradom - iz straha da ce takve teznje javnosti delovati kao ugrozavanje konacnog cilja - nezavisnosti pokrajine.

Privremene institucije koje upravljaju Kosovom hendikepirane su u razgovorima sa Beogradom zbog uloge UNMIK-a, koji zadrzava ovlasčenja da se bavi pitanjima koja ce se naci na dnevnom redu. Cak je utvrdjivanje cinjenica o nestalim licima jos uvek bezbednosno pitanje za koje je odgovoran UNMIK, mada malo sta moze postici bez saradnja sa Albancima. Vazni sektori kao sto su telekomunikacije, proizvodnja elektricne energije, privatizacija i druga pitanja koja ce se naci na dnevnom redu su jos uvek pod kontrolom UNMIK-a.

Bez politickog pokriva ili sveobuhvatnih ovlasčenja, pripreme Pristine za razgovore o tehnickim pitanjima kasne. Cini se da se ne ulazu zajednicki naponi na utvrdjivanju cinjenica o sluzbenoj i javnoj dokumentaciji koju su Srbi odneli sa sobom kada su se povukli sa Kosova, mada je sasvim jasno da bi Pristina trebalo da bude prevashodno zainteresovana za maticne i imovinske knjige. Cini se da ne priprema nikakav plan zastite srpskih spomenika za koji bi bila zaduzena kosovska policija, koju jos uvek pretežno kontrolise UNMIK.

Kosovski Albanci zameraju Srbiji sto pruza telekomunikacione i druge usluge srpskim enklavama na Kosovu, ali nisu izradjene studije o nacinima na koje bi se ove enklave mogle ponovno povezati na lokalnu mrezu.

Pristina je, takodje, suocena sa hendikepima i u drugim oblastima. Njene institucije nemaju predstavnistva u Njujorku, Vasingtonu, Briselu ili Beogradu. Nemaju koordinacione strukture za razgovore, miti imaju pristupa Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija kao sto je to slucaj sa Beogradom. Skoro niko od kosovskih politicara i visokih zvanicnika nije bio u Srbiji vec godinama i nemaju formalnog mehanizma za prikupljanje i analizu informacija o onome sto se tamo desava.

Beograd ne prihvata kosovske privremene institucije kao ni licne dokumente koje izdaje UNMIK. Ljudima koji putuju sa UNMIK-ovim dokumentima ne dopusta se ulazak u Srbiju. Cak je veoma tesko nekome ko je stigao iz Vasingtona da predje u Srbiju sa Kosova ukoliko nema pecat srpske imigracione sluzbe.

Ceremonijalno otvaranje dijaloga moze jedino biti prvi korak u jednom opseznijem procesu. Dok se taj proces odvija, UNMIK ce morati da prenese veca ovlasčenja na kosovske privremene institucije i razjasni njihova zaduzenja i odgovornosti. Srbija ce morati da prihvati UNMIK i privremene institucije kao legitimne organe vlasti prema Rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, a privremene institucije ce morati da intenziviraju svoje politicke i tehnicke pripreme.

Uz ozbiljan podsticaj od strane Sjedinjenih Drzava i Evropske unije, dijalog bi mozda pružio izvesnu nadu u konacni uspeh.

Daniel Server je direktor Balkanske inicijative za mirovne operacije pri americkom Institutu za mir iz Vasingtona.

Location: Kosovo

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/komentar-kako-razgovore-pristina-beograd>